СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXII. | Число 60. | Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 13. марта, 1924.

VOL. XXXII. | No. 60. | Jersey City, N. J., Thursday, March 13, 1924. | THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ЗА СЕЙЧАСОВИМ УХВАЛЕННЄМ ПОДАТКОГО ЗАКОНА

ВАШІНҐТОН, 11. марта. — Президент Кулидж завізвав конґрес ухвалити в як найкоротшім часі резолюцію про сейчасове зниженне особисто доходового податку о 25 процентів. Президент хоче, щоби ся знижка обовязувала вже при сьогорічній вплаті податків.

Конґрес віднісся холодно до президентового домагання. Ані Лонґворт ані Ґрін, котрі предложили податкові проекти, не дуже то хочуть признати першеньство проектови президента. Демократи теж заявилися проти пропозиції Кулиджа.

З НАФТОВОЇ АФЕРИ

ВАШІНҐТОН, 11. марта. — Сенатовий комітет для публичних земель, що розслідже арендованне фльотних нафтових теренів, переслухував далі свідків та роскрив ряд важних фактів. Показується, що в телеґрамах межи нафтовими концесіонарами та Мекліном, видавцем Вашінґтонського Повсту, згадані яко причасні до афери: секретар президента Кулиджа Слемп, банкир Барух та міністер судівництва Догерті.

ЗМІНИ В НАФТОВІМ КОМІТЕТІ

ВАШІНҐТОН, 11. марта. — Сенатор Ервін Ленрут, зрезиґнував з головства сенатового комітету, що веде слідство в нафтовій афері, а його місце заняв поступовий републиканець Лед, член ґрупи сенатора Ла Фолета.

ДОВКОЛА ІМІҐРАЦІЙНОГО ПРОЄКТУ

ВАШІНҐТОН, 11. марта. — В конґресі заявилися делеґації чотирох каліфорнійських організацій, щоби станути на переслуханне перед іміґраційним комітетом сенату та зажадати не допущення до Злучених Держав всіх таких чужинців, які не можуть стати американськими горожанами. Се домаганнє звернено головно проти Японців.

НОВЕ РІШЕННЄ ПРО ПРАВА ІМІҐРАНТА

НЮ ЙОРК, 11. марта. — Федеральний суд рішив нині, що ніякий публичний урядник не має права випускати за запорукою на свободу іміґранта, котрий є несповна розумом. Всі іміґранти того рода мають оставати на Елис Айленді під опікою іміґраційних урядників.

ДЕПОРТУЮТЬ ІМІҐРАНТІВ

НЮ ЙОРК, 11. марта. — Іміґраційний уряд відослав нині назад до їх рідного краю 86 іміґрантів, котрих зловлено в ріжних містах Злучених Держав, і яким доказано, що вони не мають права перебувати в Америці. Межи відсланими є 25 Німців, переловлених в одному шпитали, та 35 божевільних.

ВИЛСОНОВА ЖІНКА НЕ ДОЗВАЛЯЄ ОГОЛОШУВАТИ ЛИСТИ ВИЛСОНА

ВАШІНҐТОН, 11. марта. — Вдова по В. Вилсоні, виступаючи яко виконавець його послідної волі, заборонила оголошувати листи Вилсона. Вона збирається видати їх осібною книжкою.

Зробила се вона на основі американського права, котре вважає листи приватною власностю, яку не то що красти, але й публікувати не вільно без дозволу властителя.

ЗА „СИНІ ЗАКОНИ"

НЮАРК, Ню Джерзі, 11. марта. — Суди повіту Гудсона дістали вже від прокураторії обжалования цілого довгого ряду людий за переступленне старих „синіх законів", що наказували строге святкованне неділі.

В стейтовій леґіслятурі в Трентоні вже почалася кампанія за відкликаннем застарілих законів.

З ПЕРЕДНОМІНАЦІЙНОЇ КАМПАНІЇ

МЕНЧЕСТЕР, Ню Гемшер, 11. марта. — Кандидатура сенатора Мозеса на номінацію републиканської партії на кандидата при президіяльних виборах поховзнулася поважно, бо його власний стейт не приняв його яко делегата сеї партії.

ЛЕТ ДОВКОЛА ЗЕМЛІ

ВАШІНҐТОН, 11. марта. — Департамент війни оголосив нині дорогу, якою мають летіти літаки американської армії, що вибираються на лет довкола світа. Вилетуть вони з каліфорнійського міста Лос Анджелеса.

ҐЕН. ВУД ОБЖАЛОВУЄ ЯПАНЦІВ

МАНІЛЯ, Филипини, 11. марта. — Ґубернатор Филипинських островів, ґен. Вуд предложив американському урядови в Вашінґтоні зажалення проти японських воєнних кораблів, котрі часто підїзджають за близько до американських фортів на Филипинських островах.

АМЕРИКА БУДЕ БРАТИ УЧАСТЬ В МЕЖИНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ

ВАШІНҐТОН, 11. марта. — Сенатор Лодж предложив в сенаті резолюцію, уповажнюючу уряд брати участь в двох конференціях американських держав, а саме в санітарній конференції в Гавані та конференції для електричного перевозу в Мексику.

З МЕКСИКАНСЬКОЇ ЗАВЕРУХИ

МЕКСИКО, 11. марта. — Мексиканський департамент війни вислав сильний відділ війска проти остатної горстки повстанців, що оперує в стейті Ґереро.

Через свіжу мексиканську революцію потерпіла значно торговля міста Вера Крус, де через недостачу вивозових средств пропало богато полудневих овочів, призначених на заграничний вивіз.

ПРИГОТОВАННЯ ДЛЯ НОВОЇ ВІЙНИ.

ВАШІНҐТОН, 11. марта. — В конґресі дебатується тепер над проєктом закона про загальний обовязок служби на случай війни, який предложили конґресмени Джансон і Мексвейн. На основі сього проєкту, президент Злучених Держав мавби право на случай війни покликати тільки молодих людий до війска, стільки потреба би було для ведення війни, і не мавби права визваляти ніякого від військової служби на основі його вжиточности в промислі.

СЛОВАКИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ЧЕХІВ.

СКЕНЕКТЕДІ, НЮ ЙОРК, 11. марта. — Словацька Католицька Федерація в Америці подала до публичного відома свій лист до Томи Масарика, президента чехословацької републики, в якому закидається Чехії зломанне обіцянок Словакам на нарушуванне ріжних людських прав Словаків у Чехословакії.

НОВИЙ ЗЕМЛЕТРУС В КОСТА РІЦІ.

ВАШІНҐТОН, 11. марта. — Сейсмоґрафічний уряд, (що записує потрясення землі) Джорджтавнського університету записав нині сильні потрясення землі в віддлеглости яких 2,000 миль від Вашінґтону.

Приватні підприємства дістали вже вістку, що землетрус навістив знова побережа середно-американської републики Коста Ріки та наробив там поважної шкоди. Близчих подробиць ще нема.

НЕ ПОСИЛАЙТЕ ГРОШИЙ ДО КРАЮ В ЛИСТАХ!

„Свобода" одержала кілька листів, які виказують, що на польських почтах витягають гроші, переслані з Америки. Длятого не потреба жалувати на кошти пересилки, коли хочете бути певні, що гроші дійдуть до рук. Прецінь кождий повинен вже добре знати, які „преславні" порядки є у тій „найяснейшій ржечипосполітій".

БУРЯ НА ЧОРНІМ МОРІ.

На днях на Чорнім Морі шаліла страшна буря, підчас якої 3 кораблі кубанського кооперативного союза потонули. Урагани наробили богато шкід на побережах Чорного Моря, а в південнім Кримі запанували морози яких не тямлять найстарші люде. Снігові завії припинили залізничий рух, а в деяких околицях над Чорним Морем сніги упали на кілька метрів. Бурі і метелиці тривають дальше.

СОВІТСЬКА ДРАМА.

Камеральний театр у Москві під управою голосного інноватора сучасного російського театру Ол. Таірова виставив „урбаністичний ескіз". Це песа в трьох діях з прольоґом і епільоґом. Песу відграють у рухових декораціях як: ліфт, „тротоар рулян", елевейтор. Попри це в акції беруть участь машини до писания, телефони, реклямові прожектори і т. д. Цілість ніби то має представити великоміське життя. Песа ілюстрована музикою в темпі фокс-трота.

БЕЗРОБІТТЯ УМОВИХ РОБІТНИКІВ У РОСІЇ.

В богато краях умові (інтелектуальні) робітники терплять від безробіття. В Росії виглядає це найгірше. Згідно з датами „Informations Sociales" (тижневик Міжнародного Бюра Праці), безробіття умових робітників у Росії зростає все більше. В червні 1923 р. число безробітних умових робітників досягало 154.600. Це рівняється одній четвертині загального числа незайнятих робітників, зголошених біржами праці. В грудні 1920 р. безробітних умових робітників було 111.000. Це число представляло 32.7 процент загальної скількости безробітних. В лютім 1923 р. число безробітних умових робітників було впало на 107.590, що є 31.1 процент від загальної скількости безробітних. Але вже в липні тогосамого року число безробітних негайно підскочило. Найбільше впадає в очі, що дві третини безробітних умових робітників, то люди сильні, у літах від 19 до 30. Згідно зі статистичними датами безробіття мужчин у Петрограді виносить пересічно 5 місяців і 27 днів, а жінок 10 місяців і 26 днів.

ДИВНІ ВЕСІЛЬНІ ЗВИЧАЇ.

В Швеції є звичай, що молодята зараз після заручин моляться Богові, аби в день їх вінчання падав дощ. То є щасливий знак. Щоби женихови не нашкодили вроки, пришивають йому до одіння листки шалвії і розмарину. Молода не сміє йти до шлюбу у черевиках шнурованих. А в церкві, коли молода держить свою праву ногу перед молодим, уважають це знаком, що матиме повну власть у його хаті. Селянки як лише вернуть від шлюбу, йдуть у стайню, щоби подояти корову, бо вірять, що тоді їх хата не буде ніколи без молока. А коли батьки покладуть молодій гріш у черевик, як йде до вінчання, то вірять, що все буде мати гроші. Вкінці найліпше: після повороту з церкви дає ненька своїй дочці кусник цукру до уст, щоби її слова все булй солодкі.

І ТАМ „ВОЄВУДСТВО".

По донесенням варшавської преси, польський уряд опрацював уже й на днях предложить соймові до затвердження проєкт перезвати деляґатуру уряду в Вильні виленським воєвудством.

КОРМИВ ІНДИКІВ ПЕРЛАМИ.

В Мадриті приключилася одному ґрандови (ґрафови) така неприємна пригода. Він купив у ювілера триста дуже гарних перел. Тимчасом неприємність настала якраз через те, що той еспанський богатир зараз таки не завісив цю дорогоцінність на шию цій щасливій жінці, котрій задумав дати цей дар. Замісць того поставив перли у чарку з онікса на своЙому бюрку й збірався у сусідній кімнаті, бо хотів іти в гостину. Тимчасом його чотиролітній сестрінок, котрий ще зовсім не розуміється на тім, що то значить у життю чоловіка й жінки мати правдиві перли, та що при їх помочі можна осягнути— думав, що то таке збіжжа, забрав перли й висипав їх стаду індиків на задньому подвірю магната. Перли індикам смакували — бо за кілька хвилин не було з них ні сліду. Коли за пів години ґраф побачив порожній пугар, счинилася в палаті справжня революція. Найліпші детективи шукали злодія — але надаремно. Щойно третього дня, коли ґраф побачив малого сестрінка, як бігав за індиками й кидав їм кришки хліба, прийшло йому на думку, що сестрінок міг викинути так і перли індикам. Дитина призналася. Казав зараз службі порізати всіх індиків. Та цей пролив крови не увінчався успіхом. У жолудках індиків найшли лише кількадесять штук перел. Тоді дав приказ викупити в Мадриті індики які були й брати під ніж. Кажуть, що нарізали щось тисячу індиків. Але взагалі вся різня мало що помогла, бо не відшукали й сто штук перел. Зате в Мадриті цілому не було — так сказати живого індика й „на лік". Але зате видно мадриських горожан, як уважливо ступають улицями передмістя. частенько пристануть і палицями пильненько порпають...

НАЙВИЩЕ І НАЙДОВШЕ.

Найвища будівля на світі є Айфлева вежа в Парижі, висока на 300 метрів, найвищий дім є у Ню Йорку, який має 55 поверхів, а високий 235 метрів. Найдовший тунель є Сімпльонський, який лучить Італію з Швайцарією. Довгий є на 20 кільометрів Найвища гора на світі є Іверест у азійських горах Гімаляях. Гора ця висока 8887 метрів. Найглибше море є коло Австралії— 9833 метрів. Найбільше сотворіння на світі є ґренляндський кит, довгий 24—27 метрів, а тяжкий 100 тисяч кґ.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ЗА ПРИЄДНАННЄМ АМЕРИКИ, НІМЕЧЧИНИ І РОСІЇ ДО ЛІҐИ НАРОДІВ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 11. марта. — Нині на отворенню Ради Ліґи Народів виголосив представник Великої Британії лорд Пармур довшу промову, в якій вказав на потребу, щоб усі держави належали до Ліґи Народів.

Сю його заяву члени Ради зрозуміли так, що Ліґа повинна старатись, аби до неї приступили Злучені Держави, Німеччина і Росія.

ЛІҐА СПОМИНАЄ ВИЛСОНА

ЖЕНЕВА, 11. марта. — Нині на засіданню Ради Ліґи Народів прочитав шведський представник Гальмар Брантінґ телеґраму із спочуттем до вдови по президенті Вилсоні з приводу смерти сього поборника Ліґи Народів.

Відтак новий голова Ради, Ґуані, представник Уруґваю, виголосив поминкову промову про пок. Вилсона.

ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНА ЗА ЛІҐОЮ НАРОДІВ

ЖЕНЕВА, 11. марта. — Представник Чехо-Словаччини, др. Едвард Бенеш, заявив нині на Раді Ліґи Народів, що в імени свого краю приєднується до погляду представника Великої Британії і теж прирікає щире підпертє для змагань Ліґи Народів.

КАЖЕ, ЩО ФРАНЦІЯ НЕ МІЛІТАРИСТИЧНА

ЖЕНЕВА, 11. марта. — На засіданню Ради Ліґи Народів виступив представник Франції Гаврило Ганото з обороною перед закидами, що вона мілітаристична.

ЗВІДОМЛЕННЄ КОМІСІЇ ЗНАВЦІВ

ПАРИЖ, 11. марта. — Тутешній дневник Матен пише, що звідомленне комісії знавців під проводом Американця Доса складається з трох частин.

В першій части сказано про права комісії й обмеження її діяльности.

Друга частина обіймає саме звідомленне.

А третя часть містить 4 додатки, які обіймають докладні інформації про монополі, зелізниці, банкові справи і буджет Німеччини.

ХОТІЛИ ПЕРЕВОРОТУ В ІРЛЯНДІЇ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 11. марта. — Президент Косґрейв заявив нині в ірляндському парляменті (двол ерін), що ірляндське правительство викрило змову в армії під проводом ґенерала Тобина і полковника Долтона. Змовці змагали до републиканського перевороту в Ірляндії.

Свою діяльність зачали вони були з того, що хотіли „пояснювати анґлійсько-ірляндський договір в републиканський спосіб.

Вони тепер в тюрмі.

Президент Косґрейв заявив, що нема небезпеки, аби повстанці нарушили тепер спокій в краю.

ЗГАДУЄ ШВАҐРІВ

ЛОНДОН, 11. марта. — Винстон Чорчил кандидує при доповняючих виборах до парляменту. Нині промовляв на великому вічу в театрі. Коли комуністи йому перебивали, він сказав:

— Якби ви перебивали в сей спосіб Троцькому або Каменеву, то пересиділи-б цілу ніч в арешті!

ПРОДОВЖЕННЄ АЛІЯНТСЬКОГО ШАХРАЙСТВА

ПАРИЖ, 11. марта. — Французький парлямент приняв договір Франції, яким вона разом з другими аліянтами „признає" Румунії Бесарабію.

ТИМЧАСОВЕ РАТОВАННЄ ФРАНКА

ПАРИЖ, 11. марта. — Курс франка нині трохи поправився. Платили за нього по 3¾ цента.

Се наслідком ратункових заходів французького правительства, а саме нової позички в Анґлії і увільнення державних бондів, вартости 7 міліярдів франків від податку.

ПРОТИ ПІДМОГИ ФРАНЦУСЬКІЙ ТОРГОВЕЛЬНІЙ ФЛЬОТІ

ПАРИЖ, 11. марта. — В парляменті соціялістичні посли виступили проти признання французькій корабельній лінії запомоги в сумі 21,000,000 франків.

СТІННЕС ПРИХОДИТЬ ДО ЗДОРОВЛЯ

БЕРЛІН, 11. марта. — Стіннес вже трохи подужав і виїде на лічення заграницю.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА І СОВЄТИ

ПРАҐА, 19. лютого. — Тутешній дневник Праґер Пресе подає: Чесько-словацький уряд стремить до навязання політичних та економічних звязків із советськими републиками. Всі перепони до визнання совітської влади вже усунено.

Дневник Праґер Таґблят оголосив анкету у справі признания советів. А анкети виявляється, що майже всі політики окрім Крамаржа є за признанием советів. В Празі перебуває Керенський, який відповідно приготовляє проти-советські настрої.

До Праґи прибуло кількох представників російських соціялістів-революціонерів. З того приводу советська преса сильно атакує Чехо-Словаччину за піддержку проти-советських груп. Опінія населення Чехо-Словаччини перехиляється на бік признання советської влади.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗНОВА МИНУВ МІСЯЦЬ.

Знова минув місяць діяльности Українського Народного Союза, і за нього наша організація робила вірно дальше свою статутову роботу.

Як показує касовий звіт, за місяць лютий сього року Український Народний Союз виплатив посмертні по девятьох своїх членах. Межи помершими є дві женщини, кожда з них обезпечена на 500 долярів. Разом за сей місяць Союз виплатив 7,800 долярів посмертних запомог.

В сьому самому місяци виплачено 14 запомог для поодиноких хорих та покалічених членів на загальну суму 850 долярів, а зі сирітського фонду одну запомогу в сумі 115 долярів.

Як перед тим так і тепер, Український Народний Союз придержувався засади, що два рази той дає, хто зараз дає, і він ніколи не відтручував руки, котра своєю працею піддержувала Союз, коли вона окалічіла або ослабла.

НОСИВ ВОВК, НЕСУТЬ І ВОВКА.

Від кількох літ з ріжних сторін Злучених Держав доношено про ріжні брутальні виступи членів потайної організації Ку-Клакс-Клена, котра вживає покришки американізму для вузкоглядного, назадницького, боязливого цькування на іміґрантів, католиків, жидів та Муринів. За кілька сих літ члени сеї організації були незавидними героями нападів на приватних, спокійних горожан, уведень, побоїв, ба навіть звірських убийств.

Послідними часами знова, теж з ріжних околиць Злучених Держав, доносять про зовсім інакші факти. В місті Вокеша, стейту Висконсина, товпа з трох тисяч осіб напала на один готел, виломила двері поломила вікна, та розігнала збори Ку-Клакс-Клена. Кленсмени втекли на слідуючий поверх готелю, звідки їх по кількагодинній облозі вратувала аж поліція з міста Мілуокі. Бостонська поліція знова заборонила Кленови відбувати збори, заявляючи організаторам виразно, що вона не допустить до організаційних зборів; коли сі мимо сього таки зібралися, поліція окружила дім зборів та викинула зі салі 150 зібраних осіб.

Тепер Кленсмени кричать по ґазетах, що се все вчинки проти конституційних прав горожан. І вони справді мають слушність, бо дійсно американська конституція ґарантує кождому чоловікови свободу зборів та організації. Всеж таки Кленсмени правди не говорять, бо не говорять всеї правди. Колиб вони говорили всю правду, то вони сказалиб, що конституція ґарантує свободу зборів, організації та слова не лишень вузкоглядним горожанам, але всім горожанам, що конституція добра й для Кленменів, і для не-Кленсменів.

Колиб вони були все памятали на сю засаду, то вони не стрінулибся тепер з беззаконьствами проти себе, бо се лишень Кленсмени своїм нарушуваннем чужих конституційних прав товкнули других людий нарушувати конституційні права Кленсменів. Очевидна річ, що суди й адміністрація повинна не допускати до розбивання зборів Кленсменів, але суди й адміністрація повинні трактувати Кленсменів як нарушителів спокою, коли вони його нарушують. Бо нарушенне мира остається нарушеннем мира без огляду на те, чи нарушуючий публичний лад засланяється своїм інтересом, чи по фарисейськи засланяється маскою американізму, релігії чи пильнованя моральности других людий.

СІЮТЬ БУРЮ!

Львівське Діло з 15. м. м. пише:

Польський сойм рішив відібрати українському православному населенню міста Луцка на Волині, собор.

Нічого не промовили до мозків польської реакції слова осторога пос. С. Хруцького. А він наглядно виказував, що луцькі латинники не можуть мати ніяких прав до собору. Латинське духовенство давним давно покинуло руїни побернадинського монастиря в Луцьку. Місцеве православне населенне коштом 260 тисяч рублів (40 тисяч додало царське правительство) відреставрувало і перебудувало будинок і так повстав собою. Латинники мають в Луцку і околиці 12 святинь, а православні 30. А треба зазначити, що православного населення в Луцку 80%. Православним пропонується тепер невеличкий костел, який лежить в недоступному місці, у військових кошарах. Латинники в Луцку мають великий костел (при ньому є духовний семинар і палата біскупа), мають кілька каплиць, великий ґарнізоновий костел (вже давнійше „ревіндикований"), а православним залишається в самім Луцку тільки невеличка церковця, яка може помістити до 300 осіб, і кілька капличок.

З польської преси критично віднісся до цеї ухвали польського сойму „Курер Польскі", називаючи її проти-державною резолюціею, приписуючи її „націоналістичній і клерикальній демаґоґії".

„Курер Польскі" подає низку арґументів, які промовляють за тим щоб не подразнювати релігійні почування українського православного населення.

Та це все — тепер зайві балачки. Факт відібрання українському населенню його святині відібється голосним гомоном не тільки на Волині.

„ДЕ КОНЯ КУЮТЬ"...

ФІЯСКО БАЛТІЙСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ У ВАРШАВІ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

„Де коня кують, там жаба ногу підставляє". Справедливість цеї приповідки вже нераз оправдувалась на прикладі Польщі. Справдилась вона і ще раз, у звязку з балтійською конференцією у Варшаві.

Польща, як відомо, не пристала й не хоче пристати до Малої Догоди („Антанти"). Вона, бачете, не може примиритися в тим, що в Малій Догоді головну ролю відограє Чехословаччина. На другім місці Польща не хоче бути, а що перше все обсаджене, то...

З цього випливає фактична ізольованість Польщі серед инших держав. До Великої Догоди вона не доросла, до Малої вона сама не хоче пристати отож вона й стоїть одна-одніська в широкім Божім світі, без приятелів і союзників. А як людині „недобре одній бути", так і державі це некорисно.

Щоб зарадити лихови, Польща вже давно заходжується коло заложення „своєї власної Догоди", де вона могла б відогравати першу ролю. Такою „польською Антантою" мав би бути **Балтійський союз**, складений з держав, що повстали на теренах бувшої Росії й лежать понад Балтійським морем.

Властиво сама Польща найменше може себе вважати надбалтійською державою. Де Польща, а де Балтійське море! Правда, головна польська ріка Висла впадає в те море, і з цього титулу Польща дістала Данцитський коритар, щоб мати вільний вихід до моря. Але це утвір штучний, і перша ж хуртовина на північнім сході Европи може здмухнути його, як порошинку.

Вже цього одного досить, щоб побачити, як мало Польща надається до ролі звичайної спільниці, а не те що провідниці в Балтійськім союзі. Та є ще одна перешкода: ворожнеча між Польщею та Литвою. Ця ворожнеча настільки гостра, що Литва ні за що в світі не сяде за одним столом з Польщею, доки Виленщина не буде приєднана до литовської держави. Балтійський союз при участи, а ще більше під проводом Польщі — це значить Балтійський союз без участи Литви. Що ж це тоді за Балтійський союз?

Та польські дипльомати напосілись за всяку ціну показати світови, що й вони не в тімя биті. І по великих трудношах і довгих переговорах нарешті пощастило стягнути представників балтійських держав до Варшави на конференцію. Приїхали представники Фінляндії, Естонії та Литви. Від Литви, розуміється, нікого не було. Конференція відкрилась дня 16. лютого й тривала два дні. Головою нарад, розуміється був ґраф Замойскі, новий польський міністр закордонних справ і бувший амбасадор у Парижі.

Назверх, таким чином, все вийшло, як у добрих людей. Чехословаччина веде провід у Малій догоді — Польща веде провід у Балтійськім союзі (ще, правда, неістнуючім). Бенеш сидить на покуті при нарадах Малої Догоди — Замойскі сидів на покуті при нарадах Балтійської конференції. Зовсім, зовсім як у добрих людей!

Але це тільки назверх. По суті ж річі „Балтійська конференція" ніякісінььких наслідків не дала. Балтійського союзу **не утворено**, бо без Литви його утворити не можна. У справі заключення торговельних і політичних умов до згоди **не дійшло**. Навіть про таку просту річ, як про спільне поступованне перед Союзом Народів, конференція ні до чого **не договорилась**. „Нова Реформа" тактаки й написала:

„Балтійська конференція жадних наслідків не дала"...

Пощо ж тоді було теревені правити? А, бачете, щоб показати світови, що й „ми" не гірше людей, що й Польща вміє приєднувати собі союзників, любенько з ними радитись і здобути серед них довіре й пошану.

Мартин Гак.

УКРАЇНСЬКА СЕЛО-СПІЛКА В Ч. С. Р.

Ця організація повстала і розпочала свою роботу на підставі статуту з жовтня 1923.

В даний час організація нараховує в Ч. С. Р. Чехо-Словаччині понад 1500 членів, переважно селян Українців-еміґрантів.

Завданнєм її являється організація на еміґрації селянських елементів для другої громадсько-культурної праці на Україні.

Роботу свою організація проводить досить інтензивно, і за короткий час свого істнування досягла досить значних успіхів.

Крім кооперативних курсів, в даний час Село-спілка заснувала кооперативний відділ, овочарсько-консервові курси на 50 курсантів, які вже провадять працю. На курси запрошено відомих фаховців. Для більш успішного ведення справи ведуться переговори з представниками чеських фахових шкіл, щоб позволено працювати курсантам у їх лябораторіях.

Зважаючи на те, що на Україні знаходиться велика сила овочевих садів і, що до цього часу ті овочі не використовувались з комерційною метою, треба такі курси радо привитати.

Не меньше значіннє має і друга установа, а саме заснований Село-спілкою при гарбарських курсах миловарсько-свічарський відділ. На Україні з давніх часів було і є сила товщевого сирівцю, що лишався невикористаним. Підготованне людий, які займуться справою заложення на Україні миловарно-свічкарних заводів, являється конечним.

МОЇ ВЕСНЯНІ СНИ

Сниться мені весна,
Вишневії садки,
Похилі верби й річка,
Розкинені плоти.

Церковця на горбку,
Похилії хрести,
Далекий вид лугів
І сірії ниви.

І тужня синя даль,
Рожевих гір ланцюх,
В полонинах як цар
Над вівцями пастух.

Трембіти срібний звук,
Чарівнії думки,
На хмарі ясний лук,
Рожевої дуги.

На шпилях чорних гір,
Орел крилом дрожить,
Задуманий гай-бір,
Монотонно шумить.

Бог знає, що він думає,
Що він вже пережив,
Кілько громів та бур,
Білих зимів та див.

Та гордо він стоїть,
На склонах полонин,
І дуб старий як цар,
Як вірний ґорам син.

Прудкий потік біжить,
Мина поля й ниви,
Огнем земля горить,
Бренять малі пчілки.

Та, хто-ж опише все,
Не можна, сил нема,
Рідний краю, Україно,
Яка ти чарівна.

Кінгстон, Па., 15. лютого, 1924.

Д. Захарчук.

ІРЖАВЕЦЬ

Наробили колись Шведи
Великої слави:
Утікали з Мазепою
В Бендери з Полтави;
А за ними й Гордієнко,
Кошовий із Січи,
Веде своїх недобитків
Та плаче ведучи.
Того плаче, що поради
Не подала мати,
Як пшениченьку пожати,
Полтаву достати?
Ой пожали-б, як би були
Одностайне стали,
Та з хвастовським полковником
Гетьмана єднали;
Не стреміли-б списи в стрісі
У Петра усвата,
Не втікали-б із Хортиці
Славні небожата,
Не спиняв би їх прилуцький
Полковник поганий,
Не плакала-б Матір Божа
В Криму за Україну.

Як мандрували день і ніч,
Як покидали Запорожці
Великий Луг і Матір-Січ
Взяли з собою Матір Божу,
А більш нічого не взяли,
І в Крим до хана понесли
На нове горе — Запороже.

Заступила чорна хмара
Та білую хмару,
Опанував Запорцем
Поганий Татарин.
Хоч позволив хан на пісках
Новим кошем стали,
Та не зволив Запорожцям
Церкву будувати;
У наметі поставили
Образ Пресвятої
І крадькома молилися...

Боже мій з тобою,
Мій краю прекрасний, розкошний, богатий!
Хто тебе не нищив? Як би розказать
Про якогонебудь одного магната
Історію-правду, то перелякать
Саме пекло можна! А Данта старого
Полупанком нашим можна здивувать.
І все то те лихо, все, кажуть, од Бога!
Чи вже-ж йому любо людий мордувать?
А за що сердешну мою Україну?!
Що вона зробила? За що вона гине?
За що її діти в кайданах мовчать?!...

Кобзарі нам розказали
Про войни і чвари,
Про тяжкеє лихоліття,
Про лютії кари,
Що Ляхи нам завдавали,
Як нас розпинали.
Що-ж ділось по Шведчині,
То й Ляхи-б злякались,
Оніміли-б з переляку
Пяні небораки!
Оттак її воєводи,
Петрові собаки,
Рвали, гризли... І здалека
Запорожці чули,
Як дзвонили у Глухові,
З гармати ревнули,
Як погнали на болото
Столицю робити,
Як плакали по батькові
Голоднії діти,
А як потім на Ореля
Лінію копали,
І як у тій Фінляндії
В снігу пропадали.
Чули, чули Запорожці
З далекого Криму,
Що конає Гетьманщина,
Неповинно гине;
Чули, чули небожата,
Чули та мовчали,
Бо їм добре на чужині
Мурзи завдавали;
Мордувались сіромахи,
Плакали, — і з ними
Заплакала Матір Божа
Сльозами святими;
Заплакала милосердна,
Неначе за сином.
І Бог зглянув на ті сльози
І на Україну:
За козацькі і за тії
Пречистії сльози
Побив Петра, побив ката
На наглій дорозі.
Вернулися Запорожці,
Принесли з собою
В Гетьманщину той чудовий
Образ Пресвятої;
Поставили в Іржавиці
В мурованім храмі.
Оттам вона й досі плаче
Та за козаками.

Орська кріпость, 1847. року.

Т. Шевченко.

РІДНА ШКОЛА

(Жертви зложені до Обєднання в лютім 1924 р.).

1) Нортгемптон, Па. Д. Прухніцький, дохід з мувінґ пікчер 72.57, з того на Рідну Школу.. 50.00

2) Детройт (Гемтремк) Миш., коляда, переслав о. Д. Добротвір 169.82, з того на Р. Ш. 59.57

Заколядували: Сестр. Неп. Зач. 25.00, старші дівчата укр. школи 25.00, хлопці 9.57.

3) Бейон, Н. Дж. Коляда, переслав о. Іван Захарко 34.55

Зложили: Мик. Пахолок 1.50; по 1.10: о. Іван Захарко, Петро Кудрик, Мик. Путас, А. Когут, Г. Захарійчук, А. Бериг, Ст. Щепанюк, Г. Кривий, І. Ґавазин, С. Липа; по 1.00: Павло Демків, М. Шаламей, Марія Брeян, Петро Борис, Олекса Шкрамко, Агафія Крива, Ю. Пукас, Вас. Юрчак, Матвій Петруняк, І. Гумен, Он. Парпан; Ілія Готра 55 цнт.; по 50 цнт.: Іван Кушнір, Ем. Ядловський, Мих. Пасічник, Анд. Бурбела, Павло Кушнір, Мар. Шот, Гнат Гриник, Мих. Коцінський, Ол. Ревуцький, Е. Ваган, Мих. Щомак, Павло Бушко, Мих. Мартиняк, Мих. Росоловський, Іван Мельник, Іг. Борак, Іван Щепанюк; по 25 цнт.: Вас. Антіш, О. Шкрамко, Мих. Хоптій, Ів. Романків, І. Слівка, Т. Юрмолович, Мар. Пласконь, І. Пукас.

4) Джерзи Сіті, Н. Дж., укр. гр.-кат. парохія на горі міста, коляда, переслав С. Ядловський..100.00

5) Борнсайд, Шікаго, Ілл., коляда, переслав о. Н. Сімнович 15.00

6) Фар Ракавей, Н. Дж. Бр. св. Йосифа, від. 261, переслав з коляди Іван Микитин 32.35

Зложили: Дмитро Кліш 5.00; Йосиф Кузда 4.00; по 2.00: Юсько Чечель, Петро Сорочинський, Дмитро Шуст, Йосиф Кішенюк, Андрусь Левко, Михайло Бошко; по 1.00: Іван Микитин, Дмитро Дмитришин, Василь Дмитрів, Ф. Петровський, Петро Зук, Мактодій Еніско, Андрусь Конопка, Ів. Поляк; по 50 цнт.: Анна Дмитрів; по 25 цнт.: Вас. Дмитрів, Каська Дмитрів, Марія Шуст, І. Кішенюк, Каська Сорочинський, Анд. Сорочинський, Марія Кузда, Іван Сорочинський, Мекіфа Лемка; по 10 цнт.: Євдоха Кузда, Ольга Кузда, Анна Кузда, Й. Кузда, Анна Шуст і І. Шуст.

7) Рутленд, Вір. Іван Кінах... 2.00

8) Шенандоа, Па. Коляда, переслав Іван Чорний, всього переслано 69.25, з того на Р. Ш... 39.25

Зложили: по 2.00: Іван Чорний і Іван Ґлявдило; по 1.00: о. Петро Середа, Петро Онисик, Олекса Тлумацький, Танас Гевчук, Петро Яхимець, Февронія Чорний, Анна Гевчук, Вас. Пилипяк, Зофія Пилипяк, Григорий Савуляк, Вас. Єнцко, Он. Пронишин, Стеф. Ціміхуд, Мих. Капець, Іван Левчик, Мих. Сметана, Максим Курила, Гар. Курила, Гар. Курила, Григ. Мучка, Йос. Йобать, Антін Блащак, Іван Йобать, Іван Малиняк, Петро Янущак, Іван Піданий, Яким Морох, Стефан Іваник, Ник. Козевич, Григ. Гевчук стар., Ст. Дацків, Іван Ракшава, Григ. Чорний, Ів. Дудич, Онуф. Слутяк, Ник. Демянчук, Іван Овада, Петро Рудий, Іван Манулік, Максим Косар, Мих. Рудий, Вас. Найдух, Петро Крестинич, о. Ст. Склепкович; по 50 цнт.: Ст. Бренькач, Тимко Динис, Мих. Дончак, М. Врабило, Мих. Пицух, Гарасим Хованський, Данило Ющак, Ів. Бішко, Іван Прибольський, Йос. Курила, Іван Цікот, Теод. Ющак, Франко Ганис, Мих. Диманчик, Йос. Ковало, Мих. Ющак, Іван Крестинич, Петро Барна, Макс. Малиняк, Іван Хедеш, Анд. Керніцький, Демко Ґаслитур ст., Демко Ґаслитур син, Йос. Ващишак, Мих. Прибульський, Й. Бішко, Іван Савско; по 25 цнт.: Юрко Бішко, Гілько Сосновський, Й. Журав. (Коляда 61.25 зібрано на хрестах у Михайла Рудого 8.00.

9) Сиракюз, Н. Й. З коляди переслав від Комітету коляди Мих. Клюсік 227.27, а з того на Рідну Школу 150.00

10) Портленд, Ореґ. Збірка на мітингу, переслав Гавр. Пелех.. 8.00

Зложили по 1.00: Семен Богачек, Гаврило Пелех, Френк Кіча, Константин Топорович, Стефан Олещук, Михайло Собода, Кар. Барилюк; по 50 цнт.: Семен Ферлей і Олекса Кіча.

11) Милвил, Н. Дж. Тов. Запорожська Січ, від. 347 У. Н. С., коляда, переслав С. Чопек 22.00, з того на Рідну Школу........ 10.00

Колядували: Ст. Чопек, В. Горін, Ю. Минко, Ю. Годяк. Зложили по 1.00: П. Куць, Гр. Шимко, Н. Гнатюк, Ів. Панчишин, Т. Ковальський, Я. Родзиняк, С. Гурман, Ів. Семусь, Ст. Ковальчук, В. Круць, М. Білик, Ів. Копитко, Г. Мокринський, Я. Нікляш, Ст. Пелехатий, Г. Замойський, П. Чопек, Ю. Годяк, Ю. Минко, Ст. Чопек; по 50 цнт.: В. Горін, Ю. Прохович, Ан. Василкевич, Іван Дидко, А. Антонічук, А. Кубек.

12) Сентрал Фолс, Р. Ай., збірка на хрестинах Ярослава, Евгена, сина Гаврила і Кароліни Микитин, переслав Т. Заходник... 8.00

Зложили: Г. Микитин 2.00; по 1.00: о. Р. Волинець, А. Сидор, А. Гуцало, Ю. Маланчин, Т. Заходник; по 50 цнт.: Н. Совецький і М. Оржеховська.

13) Ню Гейвен, Конн., Український Центральний Комітет з відправленої о. Др. Ковальським панахиди, переслав Яків Швец.. 19.00

14) Менчестер, Н. Г., збірка, переслав Йосиф Петрик 46.40, з того на Рідну Школу.......... 38.15

Зложили: по 2.00: Мих. Тижбір, Йос. Петрик, Теодор Петрик, по 1.00: Юрко Дашків, Гриць Максимець, Василь Петрів, Вол. Бривка і Мих. Бохонок. З давної збірки було 17.40 і 9.75, а тепер 11.00.

15) Ререітан, Н. Дж. Збірка, переслав Стефан Григорчук...... 41.00

Зложили: Стефан Григорчук 10.00; Анна Григорчук 3.00; Петро Гладич 7.00; Іван Филипович 6.00, Ник. Попадюк 3.00; по 2.00: Яків Данилик, Мих. Григорчук, Іван Туранський; по 1.00: Еміль Баліцький, Петро Венгрин, Йосиф Товт, Семен Козак, Теодор Спат, Стефан Величук.

16) Трентон, Н. Дж. Коляда, переслав Павло Стадник 19.00

Колядували: Павло Стадник, Олекса Михальчишин, Іван Масляк, Лука Заблоцький, Петро Стадник. Зложили: Юрий Решетар 2.00; Юрий Зубко 2.00; по 1.00: Іван Масляк, Матвій Купецький, Петро Беркита, Іван Козловський, Анна Решетар, Анна Михальчишин; по 50 цнт.: Мих. Волчинський, Павло Стадник.— Разом 11.00. На Інвалідів: по 1.00: Андрій Крупа, Лука Заблоцький, Юрий Решетар, Іван Войтович, Юрий Зубко, Олекса Петришин, Анна Михальчишин; по 50 цнт.: Мих. Волчинський і Мих. Дідур. Кромі того зібрано і вислано до Филаделфії на сиріток 6.00.

17) Густон, Тексас. Коляда, переслав Михайло Балабан 7.25

Зложили: по 2.00: Мих. Куріца, Мих. Балабан і А. Шкатула; по 1.00: Дмитро Куріца, Павло Барабаш, Григорий Пиндус, Ол. Некруш, Іван Нагорний, Данило Русинович, І. Сміт, Микола Щурка 1.00, а Іван Писар 50 цнт. Разом 14.50, з чого половину вислано до Т-ва Молодіжи у Ню Йорку.

18) Ст. Луіс, Мо. Коляда від церкви Успенія Преч. Діви Марії, переслав о. М. Даниловнч.. 10.00

19) Аллентавн, Па., щедрівка, переслав від громади Григорий Пилюк 55.20

З того 45.00 на Рідну Школу, а 10.20 на Тов ім. Шевченка у Львові.

20) Перт Амбой, Н. Дж. Заходом Клюбу Українсько-Американських Горожан заколядовано і переслано через Пилипа Щуцького 76.80

Зложили: по 5.00: Павло Гаврилів і Іван Терефенко; по 2.00: о. сов. Йос. Чаплинський, Іван Ваверчак, Стефан Куций, Йосиф Стеткевич, Михайло Війтів, Козак і Ґиба К., Стефан Кухаревський; Данило Петрів 1.50; по 1.00: Теодр Гавриш, Петро Макар, Іван Гелета, Іван Гаврилко, Михайло Павук, Іван Швайлик, Йосиф Педенька, Лесьо Сисин, Антін Сидор, Дмитро Куций, Ів. Даньків, Стефан Ґураль, Данило Візничак, Стефан Кордіяк, Теод. Бережанський, Іван Ґадик ст., Іван Ґурняк, Катерина Мельникевич, Никола Романець, Петро Мощар, Гриць Дячишин, Іван Московіта, Дмитро Мельник, Ів. Стек, Вас. Дригинич, Пилип Щуцький, Стах Максимович; по 50 цнт.: Андрій Стройвус, Григ. Клим, Григ. Бабин, Олекса Ковальчук, Мих. Швайлик, Никола Волінник, Мих. Бобик, Михайло Куник, Ілько Басараб, Стефан Войнар, Теодор Космина, Бенедик Кардаш, Анна Паньків, Марія Мельникевич, Анд. Мельник, Іван Сташків, Іван Когут, Павло Пиріх, Іван Мельникевич, Кир. Лосик, Доська Береза, Вас. Мручок, Іван Пачковський, Вас. Лосик, Іван Курець, Іван Терефенко, Матвій Баралецький, Павло Ліщавка, Никола Ридош, Андрій Шевчук, Пилип Маник, Іван Ворона, Михайло Кузів, Антін Стець, Пилип Ласів, Йосиф Лайкош, Карпко Будняк, Теодор Пізнак, Томко Мощар, Петро Лайкош, Михайло Чумер, Григ. Демкович 30 цнт.; по 25 цнт.: Григ. Ґелета, Іван Цимбалістий, Іван Балух, Кость Наумець, Василь Дзубатий, Кость Іванців, Мих. Сорока і Роман Невида.

21) Клівленд, О. При мировванню в церкві св. Петра і Павла зібрав і переслав о. Евстахій Сидоряк 30.00

Зложили: при мированню дня 20. січня: дрібними жертвами 17.35, о. Е. Сидоряк 5.65; по 1.00: Олена Левчук, Данько Лупан, Григ. Кухаришин, Василь Цьвірчак, Ник. Миколаєвич, Ксеня Любецька, по 50 цнт.: Катерина Іванчук і Іван Турчик.

22) Перт Амбой, Н. Дж. о. сов. Йосиф Чаплинський місто святочних желань передав на Рідну Школу через П. Кирилюка.. 2.00

23) Йонкерс, Н. Й. Кость Голій 3.00

24) Честер, Па., коляда шкільної дітвори, переслав Я. Рогач.. 12.00

Колядували: Марія Бобяк, Анна Паньків, Стефан Рубаш і Андрій Бандровський.

25) Сен Джозеф, Мо. Збірка на хрестинах у П. Рака, зібрав і переслав Стефан Юркевич 8.00

26) Ню Йорк, Н. Й. Коляда Ліги Американських Горожан Укр. Роду, переслав уряд (Петро Мартинюк, голова; Антін Куцик, кас.; Мих. В. Гузар, секр)......534.13

27) Вилксбери, Па. Коляда, переслав о. Мих. Паздрій...... 75.00

Передав Дмитро Підкова як коляду співаків 60.00, а зложили ще: о. М. Паздрій 5.00, а Прокіп Федаш 10.00.

28) Менвил, Р. Ай. Збірка на весілю і коляда дітей на Р. Ш... 19.50

29) Ню Кестел, Па. Коляда, переслав Осип Мельник 36.00

Колядували: Дмитро Булій, Д. Олач, Василь Мудрак, Йосиф Куць, Андрій Ліско і А. Мундзякевич. Зложили: по 2.00: о. Стефан Варзаль, Дмитро Вавришин, Йосиф Куць, Василь Фабіян, Дмитро Олач, Дмитро Булій, Іван Лисогір і Василь Мудрак; по 1.50: Осип Мельник і Тома Фуґас; по 1.00: Ст. Шевчик, Онуф. Вересюк, Андрій Ліско, Іван Базилінський, Методій Базилінський, Ст. Козак, Никола Кава, Владислав Войцеховський, Йосиф Любянецький, Михайло Мудрак, Антін Мундзякевич, Карло Волянський, Ю. Сарахман, Іван Дидьо, Михайло Проць, Ілько Булій, Васько Жидик, Іван Сорочак, Максим Лазута, Гриць Брикайло, Никола Маланяк і Андрій Жук. Разом заколядовано 41.00, з того видано на стінні календарі, які роздавано жертводавцям 5.00, остало 36.00, які переслано.

30) Толідо, О. На зборах в церковній гали зібрав Михайло Корнова 21.50, з чого переслав на Рідну Школу 10.00

Зложили цілу суму: Михайло Корнова 5.00; по 1.00: Едвард Галай, Іван Лоняк, Гриць Миськів, Йосафат Розщіпка, о. Дволіт, Андрій Онисько, Ник. Петришин, Юрій Андрец, Іван Сторощук, А. Герман, Гриць Рудяк, Павло Зенкевич, Теодор Голкевич, Н. Н.; Никола Скотинський 50 цнт.; а з акафисту відправленого о. Василевичом 2.00; на інвалідів призначено 11.50.

Разом зложено в лютім $1504.75.

ШАРЛЬ ЖІД ПРО БОЛЬШЕВИЦЬКУ РОСІЮ

Відомий французський економіст і кооператор Шарль Жід, що недавно був у Росії, висказав у розмові зі співробітником „Нає Ціріхер Цайтунг” деякі дуже цікаві погляди про теперішний стан большевизму.

Жід думає, що кооперація користується тепер у Росії розмірно значною незалежністю і розвиток її являється одиноким відрадним моментом в сучасному економічному життю Росії. Жід, якому тепер 76 літ, говорить, що йому впала в очі перевага молодих людей і людей середнього віку на улицях Москви над старшими. Він не знає, чим це пояснити: чи старці повимирали з голоду, чи їх порозстрілювали, чи вони поутікали, та у всякому випадку він підкреслює, що його сивий волос притягав до себе на улиці загальну увагу. Він уважає, що літа важкої смути і насильства цілковито змінили склад російського супільства. Тепер, каже Жід, культурою в західно-европейському розумінню розпоряджають лише революціонери, які одержали освіту у Франції або в Німеччині. Лише вони розуміють і знають французьку мову, а давня аристократія, поміщики і дворяне, зникли. Взагалі в нинішній Росії мало думають про заграницю, все населення занято виключно собою. Згідно з його поміченнями особливу небезпеку будить там Польща, якій російський нарід приписує войовничі заміри, в тойже час Поляки зі свого боку побоюються небезпеки з боку Росії.

Жід порівнує большевицьку Росію з проваленою февдальною державою, в якій **політичні права належать 400,000 комуністичних „патриціїв”, що панують над 125 міліонами кріпаків.** Смерть Леніна на думку Жіда, не буде мати ніякого впливу на долю большевицького режіму. Ленін був всюди присутним (всюдисущим) і невидимим як тибетанський Лями. За кожний раз, коли присутним згадувалось на якомусь зібранню імя Леніна, всі присутні вставали і співали інтернаціонал.

Богослуження в католицькій церкві, на думку Жіда, ніщо, в порівнанню з цим пієтизмом до Леніна і нема підстав припускати, що померший Ленін не стане на завсіди обектом такого культу для російських комуністів. Дальше говорить Жід про систему організації народньої освіти від початкових шкіл до університетів, яка зводиться до того, щоби виховати на протязі 15—20 літ покоління, переняте ідеями комуністів. Жід спостерігав дефіляди дітей підчас святкувань роковин революції попри трибуни народніх комісарів. Діти ці кричали „ура” цілком таксамо як баталіони червоної армії.

На питання кореспондента, чи сучасний російський режім являється упадком цивілізації, Жід відповів, що відповідь залежна від цього, як розуміти слово цивілізація. Коли розуміти під тим вигоду сучасного життя, свобідні установи сучасної держави, поважання прав людини, то це без сумніву так. Але коли порівняти теперішнє становище маси російського народу зі становищем перед революцією, то по думці Жіда, маса ця не є більше нещасливою чим була перед тим. Він уважає навіть можливим твердити, що становище селян і робітників поліпшилось, хоч і за страшну ціну.

УКРАЇНІЗАЦІЯ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ.

По відомостях з Харкова, українізація червоної армії затримується через брак відповідного командного складу, який знав би українську мову. Військовим школам дано зарядження випустити в найближчих роках (!!) вистарчаючу кількість червоних командирів зі знанням української мови. Вже тепер політично-освітня робота по всіх військових школах України провадиться по українськи. Військ. бібліотеки поповнюють українською літературою.

ЗАХОДОМ

УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРИСТВ НЮ ЙОРКУ

— відбудесь —

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 16. МАРЦЯ Ц. Р.

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ

217-19 EAST 6th STREET, - - - - NEW YORK, N. Y.

ВЕЛИКЕ ШЕВЧЕНКОВЕ СВЯТО

В 63-і РОКОВИНИ СМЕРТИ КОБЗАРЯ

ПОЧАТОК ТОЧНО О ГОДИНІ 8. ВЕЧЕРОМ. СТРІЙ СВЯТОЧНИЙ АБО НАРОДНІЙ.

Тікети по $1.00 можна дістати в кождім з підписаних Товариств, а в день Свята від год. 6. веч. у касі

ЧИСТИЙ ДОХІД ПРИЗНАЧЕНИЙ НА ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР ДЛЯ „НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА” У ЛЬВОВІ.

У ВИКОНАННЮ ПРОГРАМИ СВЯТА ВІЗЬМУТЬ УЧАСТЬ:

Нюйорський „Український Хор” під орудою п. С. В. Савіцького, б. члена славного хору Славянських; скріплений запрошеними солістами хор виконає між иншим величню кантату М. Лисенка „Бють Пороги” до слів з Шевченкової поеми „До Основяненка” ще непродуковану в Ню Йорку і тріо Лисенка „Ой пущу я кониченька” і инші.

Як солісти виступлять: П-і П. ТРОЇЦЬКА, сопран, б. солістка „Українського Хору” А. Кошиця; п-і М. БОЙКО, мецосопран, б. артистка київської опери; п. А. КОНОВАЛЕНКО, б. тенор київської опери; п. Л. ТРОЇЦЬКИЙ, тенор-соліст „Українського Хору”.

Промовці: п. ВОЛОД. КЕДРОВСЬКИЙ з Києва і др. ЛОНГІН ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ. Декляматори: п-а СТЕФАНІЯ АБРАГАМОВСЬКА і п. ІВАН ЖОВНІР: Як компаніторки: п-а ОЛЯ КУЛИКІВНА і АНАСТАЗІЯ БЕМКО. ПЕРШИЙ ВИСТУП СЛАВНОГО УКРАЇНСЬКОГО СКРИПАКА-ЧЕЛІСТА З ЕВРОПИ п. РОМАНА ПРИДАТКЕВИЧА. Сольо скрипкове п-н ЮЛІЇ БЕМКО.

Живий образ: „**А П О Т Е О З А К О Б З А Р Я**”.

ПОРЯДОК СВЯТА! ПОЗІР!

Святочний Вечер пічнеться відспіванням „Заповіту”, а закінчиться живим образом при звуках гимну „Ще не вмерла Україна”. В часі Святочного Вечера буде тільки три перерві: перша сейчас по виконанню „Заповіту”, друга в половині вечера, а трета перед кінцевим „Живим Образом”. ДВЕРІ САЛІ БУДУТЬ В ЧАСІ ПРОДУКЦІЇ ЗАМКНЕНІ, а відчиняться їх лиш на перервах. Хто спізниться, буде мусів ждати до найблизшої перерви під дверима. ПОЧАТОК ТОЧНО ГОДИНА 8.! З огляду на ПОВАГУ СВЯТА, проситься при СПІВІ „Заповіт” і „Ще не вмерла Україна” вислухати стоячи і не оплескувати їх. Родичів проситься лишити по можности дома такі ДІТИ, котрі ще не можуть зрозуміти поваги хвилі. Подрібну програму враз з текстами продукцій можна буде дістати на сали.

УКРАЇНЦІ! Шістьдесять три роки минає, як заснув на віки Великий Кобзар України. Але дух Його вітає серед українського народу, деб він не жив; одушевляє нас до боротьби і жертв за правду і волю, за братерство, за визволення всіх страждущих, за зрівнанне всіх людей, за свобідну Україну. Своїм життєм і жертвою Батько Тарас засвідчив свої високі ідеї. Своїм життєм і жертвою дав він приклад грядучим поколінням. Його твори це національне евангеліє українського народу. Його імя це наш національний стяг. Його могила це святиня українського народу. Його щорічні поминки це торжественна пригадка Його ідеї і Його жертви, а нашого обовязку. Спішіть же на це свято як один! Явіться на нім великою громадою вшанувати одним серцем і одною душею память Кобзаря та зложити обіт іти все Його слідом і за Його кличами!

УКРАЇНСЬКІ ТОВАРИСТВА НЮ ЙОРКУ:

Українська Жіноча Громада, Український Народний Дім, Український Хор, Бр. св. Володимира, Запорожська Січ, Вільні козаки міста Львова, Просвіта, Вільність в Америці, Подільська Січ, Зоря, Жеребецька Любов, Могильниця, Тисьмениця, Ходачків Малий, Теребовельська Поміч, Богородчани, Тов. ім. Тараса Шевченка, Тов. Січ ім. Богд. Хмельницького, Український Демократичний Клюб, Тов. Українська Молодіж і Хор Богдана Лепкого.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ, А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „С В О Б О Д И”, 83 ГРЕНД СТР., ДЖЕРЗИ СІТІ, Н. ДЖ.

ШВАЧКА

„Ой не петься горілочка,
Не пються й меди,
Не будете шинкувати,
Проклаті Жиди!
Ой не петься теє пиво,
А я буду пить;
Не дам же я вражим Ляхам
В Україні жить.
Ходім, батьки-отамани,
У Хвастов в неділю,
Та надінем вражим Ляхам
Кошуленьку білу;
Ні, не білу, а червону…
Ходім, погуляєм,
Та в пригоді свого батька
Старого згадаєм,
Полковника хвастовського,
Славного Семена.
Ходім, брати! Не згинете,
Хлопці, коло мене”.

В Перепяті гайдамаки
Нишком ночували;
До схід сонця у Хвастові
Хлопята гуляли.
Прийди з того Мехигоря,
Наш славний Палію,
Подивися, що той Швачка
У Хвастові діє!
Добре діє!… У Хвастові,
У славному місті,
Покотились Ляхів, Жидів
Не сто і не двісті,
А тисячі. Базарами
Кров почервоніла,
А оранди з костьолами,
Мов свічки, згоріли.
В самім замку невеличку
Церковку святую
Не спалено. Оттам Швачка
Співа: „Алилуя!”
Хвалить Господа, веселий,
І каже сідлати
Коня свого вороного:
Має погуляти
У Бихові, славнім місті,
З Левченком у купі,
Потоптати жидівського
Й шляхетського трупу.

Кос-Арал, 1848. року.

Т. Шевченко.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СТЕМФОРД, КОНН. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350 повідомляє, що чвертьрічний мітинґ відбудеться о 3. годині попол. в неділю, 16. марця в Ред Менс гали при Вилов ул. Всі члени повинні явитися хоть раз на три місяці. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — С. Корівчак, секр.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

I. том.

СПОГАДИ.

VII. (1885—1890)

(25)

З селян, яких я добре знав ще змалечку і з якими завжди був у добрих відносинах, нікого не можу відзначити, такі вони мені здаються одноманітні. Були між ними розумніщі й дурніщі, але всі вони були неграмотні, байдужі до всього, що не стосується їхнього матеріяльного життя. Майже всі вони захоплювалися господарством, завжди клопоталися, як би найбільше насіяти, не дбаючи при тім про добрий обробіток землі, мовляв:

— Як Бог схоче, то й на камені вродить!

Були між ними й такі, що попропивали все, що дістали від своїх батьків і поставали пролетарями. Було зо скілька професійних злодіїв, які тільки для виду (на позір) провадили якесь господарство, а більше вдень спали, вночі-ж ходили на злодійський промисл, головним чином на крадіжку коней, які передавали своїм спільникам за Дністер в Басарабію.

Але багато було й чесних, тверезих та роботящих людей, яким не везло в господарстві і, при всьому своєму бажанню, вони не могли стати господарями. На службі в економії (дворі), чи де инде, вони, статкуючи, складали гроші, потроху стягалися на господарство і коли вже мали тягло-коні та всю господарську снасть — плуг, борону і т. и. то починали господарювати. Але, дивись, через рік, через два все господарське майно в них переводилось [і] вони знов мусіли йти в найми. Отак періодично служили у мене напр. Федосій Клембищук, Степан Одайник, Андрій Кучерявий в. инш. Розумні, тверезі, працьовиті, тому вони були у мене за старших робітників. Послужать кілька років, стягнуться на своє господарство і йдуть додому господарювати. Але в них видно не було адміністративного хисту, вони не вміли і, по мягкости своєї вдачі, не могли керувати своїми дітьми, вже робітниками, які їх не слухали і жили своїм розумом. Та й самі вони не могли й собі дати ладу: у них завжде пізніще всіх було виоране, не в пору засіяно, а тому й родило гірше як у инших.

Наприклад, їде один з них сіяти. Розсіяв, як слід, пшеницю; треба заволочити, аж виявилось, що він забув борону взяти з дому, а на полі нема ні в кого гулящої, щоб позичити; мусить їхати додому за бороною.

— А ви вже вправились, так скоро? питають його сусіди.

— Еге! Хіба в мене така жінка, як у людей? Знала, що їду сіяти, то хоч би спитала: чи взяв, чоловіче, борону? сміючись відповідає він, глузуючи засоромлено сам з себе, щоб люде не сміялися з нього.

А Степан Одайник, як придбає коні, то що тижня міняє їх на базарі (ярмарку) на инші, поки не доміняється до того, що нема чим від хати (з двору) виїхати.

Не диво, що вони потроху, по кавалку, попродавали й землю, що купили у мене з допомогою Селянського Банку і позоставалися тільки з садибами (ґрунтами).

Таким невдахам скільки не дай землі, то вони їй ладу не дадуть і врешті будуть безземельними. Отакі тепер найбільше й стоять за „соціялізацію”, кажучи, що земля „божа” і повинна бути не приватною, а державною власністю.

Богато було просто невсипущих господарів, наприклад — Ніканор Хилюк, Василь Дехтяренко, Федір Кучерявий т. и., що каторжно працювали день і ніч. Такі, засіваючи багато хліба на арендованих землях, добилися достатків і покупили потім по десятку й більше десятин землі і поробилися „куркулями”; вони, в кого не було дорослих дітей, все літо тримали наймита з захожих заробітчан, яких визискували безмірно більше, як по панських економіях (дворах). Встають такі господарі ще далеко до дня і працюють запопадливо, а опівдня відпочивають, а наймит мусить погнати коні, чи воли до води, попасти чи нагодувати їх. В косовицю чи в жнива господар ставить наймита у перед, а сам напірає на нього ззаду косою так, що часом мусить зомлілого наймита водою одливати. У возовицю ще вдосвіта везуть у село з вечора набраті вози, причім на передньому їде й пильнує дороги наймит, а господар досипляє на задньому возі: вдома наймит подає снопи з обох возів, а господар складає на стіжку.

У молотьбу такі господарі молотять по черзі паровою машиною. Ще вдосвіта „куркуль” ходить по садибі (обійстю) і розшукує сплячих захожих робітників і злегенька будить їх, а коли ті відворкуються, що ще рано, наливає їм чарці горілки і дає перекусити, кажучи:

— Та я вас не на роботу збудив, а щоб перекусили, бо тепер ніч вже довга. А курити, хлопці, йдіть до паровика, щоб тут пожару не наробили.

Коли чоловік випив, перекусив, то й сон минає і потроху курці сходяться до паровика. А замогоричені машініст та кочега р(паляч) вже з опівночі роспалили паровик, понадівали паси і як тільки коло паровика назбирається купка людей, то барабан починає вже густи, а господар даючи знов по чарці примовляє:

— А ну, хлопці, Бог раз на рік родить, раз тільки молотимо, а день вже короткий!

І ще до дня у такого господаря вже машина гуде і гуде цілий день аж до смерку, тоді як по панських господарствах робота йде тільки від сходу та до заходу сонця, з перервою в обідню пору та з перемінок робітників на інтенсивніщих роботах.

А коли в Херсонщині бував великий врожай, що трапляло-ся після мокрої осени та дощового травня, тоді вже заробітчане ставили умови наймачам, диктували їм ціни, а всі господарі, починаючи з великоземельних панів і кінчаючи заможніщими селянами, „куркулями”, запобігали коло захожих заробітчан та місцевого сільського пролетаріяту.

Тоді по базарах, на майданах, коло заробітчан зранку збірався великий натовп наймачів, що старалися наперебій захопити собі робітників на все літо, або хоч на жнива. Але заробітчане не спішилися і на запити наймачів про ціну, відповідали:

— Ви вдома поснідали добре, певне вже й тут підкрепилися, а ми ще нічого не їли; як попоїмо, то й скажемо.

Вже аж по обіді, розслухавшись, порадившись, заробітчане не кажуть ціни. А в особливо врожайне літо, то й говорити не хотять, а лежать собі, понаписувавши крейдою на підошвах ціну, кажучи, що у них вже язики поболіли, говорючи кожному свою ціну.

До великих господарств, більшими гуртами, заробітчане охотніще наймалися, ніж поодиночки до „куркулів, ”кажучи, що ті їх морять дуже роботою.

— Та за теж ми платимо і годуємо добре, відповідають ті.

— У вас, господарів, така робота, що й здоровля позбудешся!

На це часом дехто з „куркулів” пропонує зважити тепер заробітчанина і платити окремо за кожний загублений на роботі фунт поверх умовленої ціни.

В такі врожайні роки заробітчане раз-у-раз перебірають харчами і вередують всячинодарів.

ю, що страшенне ірітує господарів.

Дядько мій в таких випадках бувало з обуренням вигукує:

— На них, прости Господи, голоду треба!

— А нехай Бог милує, зауважає, хрестючись тітка, таж неврожай і нам пошкодить.

— Поки жирний схудне, то худого й чорти візьмуть, відповідає дядько. Їх треба годувати так, як та невістка свого свекра годувала що каже: яйця зварила — юшку дала, картофлю зварила — єшку дала, вареники зварила — юшку дала; три юшки, тату, зїли та ще й вередуєте! Бо все одно, як той казав: „коли чоловік голодний, то ні дого, а як наївся, то спав би!

Маючи з селянами, через поліційний догляд, стосунки тільки по господарських справах, я не міг впливати на них словом, розмовами, але я впливав своїм життям, своїм поведенням. Я тримався, як свідомий Українець, говорив раз-у-раз зо всіма українською мовою, і тому Перешорські селяне і панки не старалися ні з ким в розмові вживати каліченої московщини, як це бувало по инших селах, особливо з тим, що поверталися з війська або з якоїнебудь служби в городі. Коли хто небудь з перевертнів або з чиновників (урядників) насміхався з Перешорян, що вони говорять „мужицьким”, „хахляцьким” язиком, то селяне казали:

— А от наш пан, не то що ми, а на всю губу пан, вміє говорити на всяких язиках, а з своїми дітьми і зо всіма говорить по нашому та ще по стародавньому.

Але я ніколи не робив ніяких уваг що до мови, не силував нікого, а досягав того своїм прикладом, сам додержуючись чистоти мови.

Впливав я на Перешорян ще й через свого економа, перешорського-ж селянина Дмитра Лужанського, який служив у мене коло 20 років. Він хлопцем вивчився добре грамоти від свого родича по матері, дяка, а від природи був чоловік розумний, чесний, якого всі перешоряне поважали і слухали ще до того, як він став у мене økономом. Довгими зимовими вечорами він перечитав все, що у мене було з української літератури і по московському — Костомарова, бо на українській мові тоді ще історичних книжок не було. Читав він усе з великим інтересом, бо прочитане було для нього несподіваним „откриванієм”. Багато ми з ним розмовляли з приводу прочитаного; з ним я говорив на національні теми зовсім одверто; нарешті він став зовсім свідомим та інтенсивним Українцем, який впливав і на селян.

Через Лужанського, за допомогою інструктора Шиманського, по моїй ініціятиві, заснувалося в Перешорах Кредитове Товариство, якому я дав приміщеннє в своєму дворі, поки воно, розвинувшись, не придбало свого власного будинку.

Робітники у мене в економії (дворі) були зовсім подібні до описаних В. Винниченком в його прекрасному оповіданні „Голота”; навіть його Трохим, який з пересердя гриз коняку, що критикам здавалось неймовірним, зовсім тотожний з перешорським Йосипом Могилевським, що вночі накинув зашморгом канат на шию бугая і завішав його через сволок, з пересердя за те, що той його вдарив.

З старих батьківських служак були у мене — бувший батьківський „камердинер” Павлуша, що тепер служив за ночного сторожа і звечора росказував уже моїм дітям все те, що колись росказував мені малому. За кучера був у мене Грицько, тепер Григорий, Йосипенко, той самий бурлака, що за моїх дитячих років, в ролі діда з козою, говорив на память початкову главу з Енеїди Котляревського і від якого я хлопцем позаписував багато пісень. Обидва вони пробували у мене вже на пенсії, до смерти; але Грицько, цей останній перешорський бурлака, так і не росказав нікому звідки він родом і яке його було справжнє прізвище, тільки по вимові його, я певний, що він був з Лівобережжа.

До мене він, як і Павлуша, до самої смерти своєї ставився по батьківському; напр. коли я вже господарем, вийду, бувало їхати в поле легко одягнений, то він завжде було каже: — „Вдягніться тепліще, бо сьогодні в степу холодний вітер”, або: — „Возьміть свиту, бо буде дощ!” Я й досі з подякою згадую цих двох моїх наставників дитячих років так, як і вони завжди з пієтизмом ставилися до памяти небіжчика мого батька, що теж до них ставився по батьківському.

Оповідаючи про Перешори, не можна не росказати про Мошка, якого я з дитячих років памятаю все з довгою, сивою, як у Мойсея, бородою; йому вже напевне більше 80 років, коли він ще жиє. Мошко теж був бурлакою, родом, як він мені оповідав з Шаргороду на Поділлі. Там його забрали десятилітнім сиротою у так звані кантоністи. За царя Миколая І-го жидівських хлопців силою забирали до військових шкіл, вихрещували їх, переіменовували з Ґольденберґів, Розенталів і т. п. в Золотаревих, Розових і виводили у військові шевці, кравці, музиканти, писарі, але більшість з них гинула від недогляду, смертного бою та взагалі знущання своїх опікунів. Мишкові пощастило втекти з кантоністів і переїхати з земляками на Херсонщину і за хабаря приписатися у Балтські міщане під призвіщем Яковиса, але ніхто того його призвища не знав, а всі називали його Мошком Перешорським. По професії він був кравець, але з свого рукомесла не міг прогодувати численної родини, а тому брався за все: був фактором (посередником), присівав хліба і шинкував. Власне корчму тримала його жінка, що мала вдачу цілком протилежну своєму чоловікові, була енерґійна, сварлива і непереборчива в засобах, тоді як Мошко був тихий, релігійний і розумний чоловік, з яким приємно було розмовляти і якого шанували всі, хоч ставилися до нього трохи іронічно, як до непрактичного философа.

Бачучи, що він з свого кравецтва не прогодується, бо ніяк не навчиться шити на машині, яку придбав на виплат, а все шиє руками, я вимагав від купців, що купували у мене, кликати Мошка за фактора, кажучи, що я, як пан, не можу обійтися без Жида. Хоч Мошко до торгу майже не мішався, а тільки був свідком, він діставав від покупця ¼ проценту факторового, за те раз-у-раз був при здачі хліба, латаючи подерті мішки. Я з свого боку подарував йому маленьку садибу, давав соломи на паливо і що року шматочок поля, на якому він щось сіяв. Але він такий був безпорадний, що й в господарстві, як у всьому, йому не щастило. Коли він позичить воли, щоб виорати, чи зралити свою ниву, то довго ходить по степу, поки її найде; а жаліючи воли, пустить їх попастись, то вони, або в шкоду вскочать, або додому приженуться ,то так йому й день мине; або піде полоти свою ниву, а виполить помилково чужу і таких анекдотів багато оповідали про Мошкове господарювання.

А вже діти його повиростали справжніми хліборобами, що їх не можна було відріжнити від селян: в полі робили, як селяне, і говорили чистою українською мовою, без усякого акценту; тай відносини у них з селянами були такі, що один Мошків син навіть кумував у свого сусіди.

— Та хиба-ж піп дозволив Жидові держати до Хреста вашу дитину? питаю я того селянина.

— Та він до попа не ходив, він у другій парі був у мене за кума, то піп того й не знав, — пояснив селянин.

(Дальше буде).

ЗРУШАЮЧИЙ ЛИСТ З ГОЛЕНДЕРСЬКИХ ЗАХІДНИХ ІНДІЙ.

На дуже докладній карти можна знайти малу виспу Саба на Караібськім мори на схід від Порто Ріко. З сеї далекої виспи прийшов до Шікаґо лист під датою 2-го лютого. В нім описуєся жалібну історію в простих словах. Пані Ірина Г., мати троїх малих дітий якраз там мешкає. Вона терпить по причині жолудкових недомагань. Недавно прочитала в часописях о Трінера Гіркім Вині і вірить сильно, що се лікарство її поможе. Будучи дуже бідною, залучила малу дамську хусточку з ручно виконаною роботою і просила виміняти її на гроші в сумі ціни замовлення. Така є слава Трінера Гіркого Вина. Кождий є вдоволений з сеґо лікарства, котре є незрівнане в випадках лихого апетиту, затвердження, газів, нервовости, болю голови та инших подібних жолудкових забурень. „Мій дім не може обійтись без Трінера Гіркого Вина, котре є дуже добре на жолудок", так пише пан Іван Разус до нас з Ґери, Інд. 24-го лютого. Вступіть днесь вечером до аптики або доставці лікарств і принесіть бутельку Трінера Гіркого Вина до дому. Коли не можете дістати його в своїм сусідстві, пишіть до Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошеня до часописи „Свобода", треба рівночасно, враз з оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенне одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Ся постанова входить в життя 1. грудня б. р. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адмістрації „Свободи" 5-6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.
Адм. „Свободи".

ЮВИЛЕЙ АРТИСТА ЧУГАЯ

Дня 15. лютого виставив „Руський театр товариства Просвіта" в Ужгороді з нагоди 25-літньої річниці сценічної праці артиста Павла Чугая драму Гавптмана „Візник Геншель", в котрій ювілят грав титулову ролю. Численна публика приняла артиста при першому виступі на сцену довго невмовкаючими оплесками й окликами „слава". По 3-тій дії привитав артиста від головного виділу товариства „Просвіта" заступник голови о. А. Волошин і від ужгородського громадянства підніс йому дар. Від артистів промовляв Певний, від артисток Совачева; дальше привитав директор театру Загаров і представник філії „Просвіти" в Хусті др. Рубинович.

Павло Тимофієвич Чугай уродився 13. грудня 1879 р. в Січеславі (Катеринославі). По скінченню студій волів вибрати голодну й холодну українську музу аніж тихе обивательське життє й поступив дня 15. лютого 1899 р. в „малоросійську" трупу Болцуновського. З того часу побував в ріжних українських трупах, між иншими через 8 літ в трупі Садовського. Між товаришами поважаний не лиш за працю але й за свої тверді національні переконання, за які нераз доводилось посмакувати й царської тюрми та за щирий, твердий характер. На свято наспіли привіти з Підкарпатської Руси, з Галичини і з Праги.

ФЕМІНІЗМ У ПЕРЗІЇ

Гаремське життя, з усіми пристрастями, палкими поглядами, замкнених поза деревляною решіткою жінок належить сьогодня до минувшини екзотичних країв. Неодин читач повістей французького письменника Петра Льоті мусить дуже розчаруватися, коли в якім париськім ресторані найдеться при одному столі з турецькою студенткою, яка їсть, послугуючись ножом і вилками, як і всі инші цивілізовані люде. В Єгипті жінки роблять революцію і продають на вулиці помаранчі, а в Ню Йорку в Мюзик-Гол виступають гарні черкеські жінки з чаршафом на лици — але без решти одіння. Хто одначе бажає пізнати справжній запах східних рож, повинен пійти дальше в глибину Азії, до Перзії. Там жінки жиють іще у зависимости від чоловіків. Та незабаром подув цивілізації дістанеться і до цих далеких країв. І там прибуде ще англійська суфражистка, а тоді кінець поезії „Тисяча й одної ночі". Але вже й тепер є в Перзії рішучі жінки котрі бажають скинути ярмо сильного пола. Редакторка теґеранської ґазети „Жіночий Голос" Долят Абаді є тепер у Парижі. Вона подала співробітниці „Квотідієна" замітки про жіноче питання в Перзії. Жіночий рух у Перзії дуже симпатичний, бо не йде завойовувати насилу політичні права, лише попросту старається виборoти це, щоби наречена могла бачити свого судженого перед шлюбом. А саме в Перзії молодий ледви сміє бачити свою жінку й то завиту в серпанку. Щоправда при таких звичаях не може приключитися — як у инших краях — бачила світ, але злою стороною є тут знову те, що при таких услівіях не може бути мови про любов. А пані Делет Абаді справедливо заявляє, що без любови не повинно приходити до одружіння. Тому вона хотіла би реформувати ціле семейне життя Перзів, так щоби жінка була рівноправна з своїм чоловіком і щоби в усьому була йому приятелькою. В XX. столїттю, коли її товаришки зловживають осягнуті овочі не може бути сумніву, що домагання перських жінок зовсім оправдані, коли ще до цього підперті любовю. Остає лише, щоби Долят Абаді переконала про це мужчин, бо в їх руках це питання лежить.

Сергій Єфремов.

НАРОДНЯ ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ — КОЛИСЬ А НИНІ

(Продовження).

Значіння журнала „Основи".

„Основа", в якій заправляли Куліш і Костомаров, на полі етноґрафічної праці служила тим принціпам, яким дорогу проклали згадані учені: поруч збірання етноґрафічних актів, вона давала й окремі спроби систематизації й пояснення зібраного матеріялу, звязуючи народню поезію з письменством (праці Номиса, Свидницького, Жемчужникова, Чубинського, Єфименка, тощо). Поза „Основою" в ті часи теж вийшло кілька замітних етноґрафічних праць, як от Миколи Гатцука — „Вжинок рідного поля", Миколи Маркевича — „Обычаи, повѣрія, кухня и напитки малороссіянъ", Миколи Закревського — „Старосвѣтскій бандуриста", Лавренка Д. — „Пісні про кохання" і т. и. Але найбільшої між ними ваги — це видання М. Номиса (1823—1900) „Українські приказки, прислів'я і таке инше", багата й цілком наукова, хоч і вельми цензурою пошарпана збірка народніх приказок і загадок, в основу якої положено матеріял Опанаса Марковича (1822—1867). Опріч того, як згадано вже, в „Чтеніяхъ" Бодянського вийшла величезна збірка Головацького „Народныя пѣсни Галицкой и Угорской Руси". Взагалі-ж друга половина 60-х років, коли почалися репресії на украніство, не сприяла навіть науковим працям, і новий розвиток української етноґрафії припадає вже на 70-ти роки, коли в Київі засновано „Юго-Западный отдѣлъ Имп. Русскаго Географическаго Общества".

Павло Чубинський.

Ще перед заснуванням згаданого отділу Павло Чубинський (1839—1884) виконав, кажучи словами Пипіна, „одно изъ замѣчательнѣйшихъ предпріятій, какія только были сдѣланы въ нашей этнографіи" — відому експедицію в західний край, що дала ґрандіозні наслідки. Здобутки цієї експедиції видано рр. 1872—78, і склали вони сім величезних томів етноґрафічного матеріялу великої ціни: том І — вірування й забобони народні, приказки, загадки й чари; т. ІІ — народній дневник; т. ІІІ — казки, т. IV — побут, родини, хрестини, весілля й похорон; т. V — пісні, т. VI — юридичні звичаї, т. VII — про народности, що живуть на Україні. „Предъ такой громадной работой, — писав у своїй рецензії акад. Веселовський,—открывшей наукѣ массу новыхъ данныхъ, руки критика должны бы опуститься стыдливо, — потому именно, что его добыча легка и побѣда ничтожна". Коло заходів Чубинського й потім коло „Юго-Западнаго отдѣла" згуртувався цілий ряд визначної сили учених, як Вол. Антонович, М. Драгоманов, Павло Житецький, Олександер Кистяківський Костянтин Михальчук, Олександер Русов, Іван Рудченко, Федір Вовк (Волков), М. Левченко, А. Лоначевський та ин. Праці згаданих учених містились як у „Трудахъ" Чубинського, так і в спеціяльному органі відділа — „Запискахъ Юго-Западнаго отдѣла"; опріч того окремо вийшли капітальні праці: Антоновича і Драгоманова „Историческія пѣсни малорусскаго народа", Драгоманова „Малорусскія народныя преданія и разсказы" і т. и. Методом до названих праць близько підходять і видання І. Рудченка: „Народныя южнорусскія сказки" та „Чумацкія народныя пѣсни" з широкою й докладною моноґрафією про чумацтво. Надзвичайну вагу в українській етноґрафії має й діяльність славного українського композитора Миколи Лисенка, — його „збірники пісень" та взагалі праці над народньою музичною творчістю". Але не довго працював „Ю.-Западный отдѣлъ". Хоча переліченими працями (видано далеко не все, що зібрано) та заслугами своїми під час третього археолоґічного зїзду й одноденного перепису в Київі відділ та його окремі члени виявили надзвичайну наукову продуктивність, проте і його дістала рука всеруйнуючої реакції. Той самий акт 1876 року, що заборонив цілком українське письменство, припинив „временно" — значить, і по сей день — і діяльність Київського одділа. Головний інспіратор заборонного акту, тайний совітник і явний обмовця Юзефович, доносив у Петербурґ, що в Київі робиться щось надзвичайне: „въ короткое время Отдѣлъ завелъ свою книжную лавку, органиозвавъ свою издательскую дѣятельность, основалъ свой (!) органъ „Кіевскій Телеграфъ" съ собственной (!) типографіей и пустилъ въ ходъ по самымъ цѣнамъ свои (!!) тенденціозныя изданія, въ томъ числѣ искаженную передѣлку на малорусское нарѣчіе Гоголевскаго Тараса Бульбы (!!!), гдѣ всѣ слова: Россія, Русская земля, русскій — устранены и замѣнены словами: Украйна, Украинская земля, украинецъ, а въ концѣ концовъ пророчески провозглашенъ даже будущій украинскій Царь." Ця божевільна нісенітниця, в якій і жадного немає слова правди, занапастила проте надзвичайно користну наукову інституцію.

(Дальше буде).